

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Uudenmaan ELY-keskus pitää esitettyä tavoitetta työnhakijoiden aktiivisemmasta kohtaamisesta kannatettavana.

Uudenmaan ELY-keskus katsoo, että nyt esitettyssä muodossa hallituksen esityksessä ei ole riittävällä tavalla arvioitu mallin vaikutuksia työllisyydenhoidon kokonaisjärjestelmään ja erityisesti palveluiden käyttöön.

On lisäksi todettava, että esitetty malli tekee työnhakijan palveluprosessista jossain määrin monimutkaisen. Esitettyssä mallissa on säädetty yksityiskohtaisesti pohjoismaisen mallin soveltamisesta eri työnhakijoiden tilanteissa, mikä johtaa useisiin reunaehtoihin ja poikkeuksiin, joiden soveltaminen vie käytännön toiminnassa resursseja.

ELY-keskusten ja TE-toimistojen valtakunnallisesta oikeudellisesta tuesta vastaava Uudenmaan ELY-keskuksen Oikeudelliset palvelut -yksikkö toimittaa oman, tästä lausunnosta erillisen lausunnon.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

-

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Esitysluonnoksessa ei ole lainkaan huomioitu esitettävän lain vaikutuksia ELY-keskuksiin palveluiden järjestäjänä. On todettava, että hyvään lainvalmisteluun kuuluu ehdotettujen lakimuutosten vaikutusten arviointi kokonaisuutena ja kaikilta osin. Tämä pitää sisällään myös, ja jopa erityisesti, esitettyjen lakien vaikutusten selvittämistä viranomaisten muihin tehtäviin.

Esitysluonnoksessa todetaan esitettävien muutosten kohdistuvan nimenomaan työllisyydenhoidon ”ydinprosessiin”. Muutoksilla on täten eittämättä laajoja ja merkittäviä heijastusvaikutuksia työllisyydenhoidon eri osa-alueille. Hallituksen esityksessä näitä heijastusvaikutuksia ei ole suurelta osin tunnistettu. Niiltäkin osin, kun vaikutukset on tunnistettu, esityksessä on usein tyydytty toteamaan, ettei vaikutuksia ole mahdollista arvioida.

Esimerkiksi arvio pohjoismaisen mallin vaikutuksista ostopalveluiden käyttöön puuttuu esityksestä kokonaan. Hallituksen esityksen sivulla 34 todetaan, että pohjoismaisen mallin käyttöönoton myötä ”palveluiden lisääntyvän kysynnän määrää ei myöskään ole mahdollista arvioida luotettavasti”. Esityksessä ei kuitenkaan ole arvioitu mallin käyttöönoton vaikutuksia palveluiden käyttöön edes alustavasti, vaan vaikutusarviot puuttuvat esityksestä kokonaan.

Esitysluonnoksessa on viitattu kahteen tutkimukseen niin sanottujen määräaikaishaastatteluiden käyttöönotosta (Valtakari, Mikko ym. 2019 & Sundvall & Mayer 2018). Tutkimuksien osana oli analysoitu lisääntyneiden haastatteluiden vaikutuksia muun muassa palveluiden käyttöön ja työnhakijoiden aktiivisuuteen. Tutkimusten mukaan haastatteluiden keskeisimpiä vaikutuksia olivat juuri työnhakijoiden aktivoituminen ja sitä myöten palveluihin osallistumisen lisääntyminen. Muutos johtui tutkimusten mukaan lisääntyneistä haastatteluista. On siksikin yllättävää, ettei nyt lausunnolla olevassa esityksessä ole arvioitu pohjoismaisen työvoimapalveluiden mallin vaikutuksia palveluiden käyttöön. Kun malli lisää haastatteluita, ei ole syytä epäillä, etteikö mallin käyttöönotto nostaisi työnhakijoiden aktiivisuutta ja johtaisi samankaltaisiin vaikutuksiin.

Kun on aiempaan tutkimuskirjallisuuteenkin perustuen oletettavaa, että palveluiden kysyntä tulee pohjoismaisen mallin käyttöönoton jälkeen kasvamaan, olisi hallituksen esityksessä syytä huomioida kasvavan palvelukysynnän vaikutukset sekä asiakasohjauksen että palveluiden hankinnan näkökulmasta. Mallin tuloksellinen käyttöönotto edellyttää, että kasvavaan kysyntään pystytään vastaamaan työllisyyspalveluiden tarjonnalla. Työllisyyspalveluiden tarjontaa taas pystytään

lisäämään vain lisäämällä työllisyyspalveluiden hankintaa, mikä on tarpeen resursoida asianmukaisesti.

Esitysluonnoksessa on kiinnitetty aiheellisesti paljon huomiota mallin käyttöönoton määrällisiin resurssitarpeisiin. Luonnoksessa on mainittu, että esitetty työntekijän palveluprosessi edellyttää TE-toimistojen ja työllisyyden kuntakokeilujen työntekijöiltä myös laadullisesti erilaista työskentelyotetta: vaaditaan osittain nykyisestä osaamisesta poikkeavaa osaamista, joka liittyy asiakkaiden kohtaamiseen, motivoimiseen ja prosessin etenemisen tukemiseen. Työ alkaa entistä enemmän lähestyä sosiaalityötä, johon vaaditaan Suomessa korkeakoulututkinto, jota koskevat pätevyysvaatimukset. Mallin käyttöönoton yhteydessä olisikin tarkemmin määriteltävä millaista osaamista työ vaatii, ja mitkä ovat työntekijöille asetettavat vaatimukset. Joka tapauksessa osaamisen kehittämiseen työn ohella on panostettava riittävästi ja henkilöstökoulutukseen käytettävistä resursseista on päästävä nopeasti yhteisymmärrykseen valtion ja kuntien kesken.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Niin sanottujen määräaikaishaastattelujen käyttöönoton jälkeen tehtyjen tutkimusten perusteella työnhakijoiden aiempaa tiiviimpi kontaktointi lisää aktiivisuutta työmarkkinoilla. Tätä on pidettävä erittäin kannatettavana tavoitteena, jolla on myös esityksessä ilmaistuja positiivisia työllisyysvaikutuksia.

Jotta työllisyysvaikutukset voidaan täysimittaisesti saada aikaan, täytyy haastatteluilla ja keskusteluilla olla selkeät tavoitteet. Keskusteluilla toteuttavilla virkailijoilla on oltava riittävästi vaihtoehtoja tarjottavaksi työnhakijan seuraavaksi suunnaksi. Esitysluonnoksessa todetaan, että työnvälitys olisi keskiössä niin alkuhaastatteluissa, työnhakukeskusteluissa kuin täydentävissä työnhakukeskusteluissa. Painotus on kannatettava.

Parhaimmillaan työnhakijoille tarjottavat vaihtoehdot ovat haussa olevia työpaikkoja, mutta on selvää, ettei avoimilta työmarkkinoilta löydy aina kaikille sopivia työmahdollisuuksia. Palvelujen rooli tulee korostumaan erityisesti työmarkkinoiden vaikeampina aikoina. Virkailijoiden käytössä on oltava kattava, erilaisiin tilanteisiin sopiva palvelutarjotin, jota voi esitellä työnhakijalle. Tämä edellyttää palvelutarpeiden parempaa tunnistamista ja syvempää tietoutta käytettävissä olevista palveluista. Erityisesti työllisyyden kuntakokeiluiden alkamisen jälkeen asiakasohjaus on hajaantunut huomattavasti aiemmasta. Muutoksen myötä palveluiden hallinnointi ja perehdyttäminen ovat vieneet aiempaa enemmän ELY-keskusten resursseja, mikä on pois tuloksellisten palveluiden laajemmasta hankkimisesta ja kehittämisestä. Tämä tulee eittämättä vaikuttamaan myös pohjoismaisen mallin tuloksiin.

Pelkkä työpaikkojen lisääntyneet hakemiset ei tuota haluttuja tuloksia. Kohtaanto-ongelma on edelleen merkittävä haaste, samoin kuin epidemian kiihdyttämä rakennetyöttömyys ja osaamisen vanheneminen. Työnhakukeskustelujen lisäksi tarvitaan valmennuspalveluita, joissa valmentajalla on riittävästi aikaa tukea asiakasta uudelle alalle, koska alanvaihto on toisinaan pitkä prosessi. Samoin tarvitaan nopeita, työelämän tarpeeseen vastaavia, työvoimakoulutuspalveluja. Palveluhankinnan tehtävä on siis erityisen tärkeä pohjoismaisen mallin tulosten saavuttamiseksi. ELY-keskusten tehtävä ei jää ainoastaan hankintaan, vaan erityisesti niiden tulosjohtamiseen, hallinnointiin ja valvontaan tarvitaan resursseja.

On tärkeää, että esitetyn mallin työllisyysvaikutuksia seurataan ja arvioidaan mallin käyttöönoton jälkeen. Huomiota on kiinnitettävä erityisesti siihen, mikä on aiheuttanut työllisyysvaikutuksia. Eri alueiden hyviä kokemuksia keskusteluiden toimeenpanosta ja suuntaamisesta on ehdottomasti hyödynnettävä valtakunnallisesti.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Pohjoismaisen mallin käyttöönoton myötä TE-toimiston asiakaspalvelun sekä jo hankittujen valmennuspalveluiden välille syntyy mahdollisesti jonkin verran päällekkäisyyttä. On tarpeellista tutkia ja arvioida haastatteluiden ja keskusteluiden tosiasiallista sisältöä sekä niiden suhdetta valmennuspalveluihin pohjoismaisen mallin käyttöönoton jälkeen. Valmennuspalvelujen suuntaamista ja sisältöä tulee jatkossa arvioida ja tarvittaessa muokata tutkimusten ja kerättyjen kokemusten perusteella.

Haastatteluiden sisällön painottaminen työnvälitykseen todennäköisesti pienentää yllä mainittua päällekkäisyyttä verrattuna tilanteeseen, jossa haastattelut ja keskustelut keskittyisivät ensisijaisesti työnhakijoiden työnhakutaitojen tai työelämävalmiuksien parantamiseen.

On toivottavaa, että keskusteluiden lisääntyminen lisää asiakasohjausta erityisesti työkyvyn arviointipalveluihin. Vaikka on tunnistettu, että työnhakijat voivat olla väliaikaisesti tai pysyvästi osatyökykyisiä, ei TE-toimistoissa ja nyt kuntakokeiluissa ole ohjattu työnhakijoita riittävästi osatyökykyisyyttä arvioiviin palveluihin. Myös mahdollisuudet ohjata työnhakijoita kuntien ja kuntayhtymien järjestämiin työttömien lakisääteisiin lääkärintarkastuksiin ovat olleet puutteellisia.

Mahdollisesti palveluväylä erilaisiin arviointeihin tulee aiempaa käytetyimmäksi kontaktien lisääntyessä. Käyttöä lisännee myös esitetty sääntely, jossa työnhakijoille, joilla on tarvetta sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluille, ei aseteta määrällistä työnhakuveloitetta.

On työnhakijoiden ja työllisyydenhoidon kokonaiskuvan kannalta erittäin tärkeää, että palvelutarpeet ja mahdolliset työkyvyn puutteet tunnistetaan kokonaisuudessaan. Tätä välillistä vaikutustakaan palveluiden kysyntään ei ole tunnistettu hallituksen esityksen nyky muodossa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Esitetyn mallin sovellettavuus

Uudenmaan ELY-keskus pitää esitystä alkuhaastattelun, työnhakukeskustelujen ja täydentävien työnhakukeskustelujen järjestämisestä sinänsä oikeasuuntaisena ja kannatettavana. On kuitenkin todettava, että esitetty malli tekee työnhakijan palveluprosessista jossain määrin monimutkaisen sekä asiakkaan että virkailijan näkökulmasta. Esitettyssä mallissa on useita erillisiä mekanismeja, reunaehtoja ja poikkeuksia, joiden johdosta palveluprosessin niin sanottu perusmalli ei monessa tapauksessa toteudu. Tämä johtanee usein tulkinnanvaraisiin tilanteisiin, joiden käsittelyyn tullaan käyttämään huomattavia määriä virkailijaresurssia.

On hyvin todennäköistä, että juuri yksittäistä työnhakijaa koskeva palveluprosessi sekä henkilökohtaisesti asetettavat vaatimukset ja edellytykset tulevat olemaan monelle työnhakijalle epäselviä. Tämä korostaa viranomaisen neuvontavelvollisuuden merkitystä nykyistä enemmän.

Muuttuneessa, ja muuttuvassa, työllisyydenhoidon järjestäjäkentässä on huomioitava, että monimutkaisen sekä reunaehtoja ja poikkeuksia käsittävän esityksen soveltajien ja toimeenpanijoiden määrä on huomattava. Jo nykyisellään pohjoismaista työvoimapalveluiden mallia tulisivat toimeenpanemaan 15 TE-toimistoa sekä 25 työllisyyden kuntakokeilun aluetta, joissa on mukana yhteensä 118 kuntaa. Tulevan palvelurakennemuutoksen myötä toimeenpanijoiden määrä voi olla jopa yli 300 eri toimijaa.

Näin moninaisessa toimijoiden joukossa mallin yksinkertaisuus ja mahdollisimman vähäinen tulkinnanvara olisivat kannatettavia. Mallin jälkikäteisarvioinnissa on vähintään kiinnitettävä erityistä huomiota yhdenmukaisuuden ja yhdenvertaisuuden tosiasialliseen toteutumiseen.

Haastatteluiden ja keskusteluiden toteuttaminen

Esitysluonnoksen mukaan työnhakukeskustelut, myös viimeisen koulutuskuukauden aikana pidettävät täydentävät työnhakukeskustelut, toteutettaisiin lähtökohtaisesti paikan päällä työ- ja elinkeinotoimistossa. Kasvokkain tapahtuvien haastatteluiden tavoite on kannatettava, mutta käytännön toteutuksessa on huomioitava työnhakijoiden mahdollinen osallistuminen palveluihin hyvinkin kaukaa kotikunnastaan.

On tärkeää, että esityksessä olevia kirjauksia huomioon otettavista seikoista, ainakin poikkeuksellisen pitkistä asiointimatkoista sekä paikalle pääsemisen estävään palveluun osallistumisesta, otetaan täysimääräisesti huomioon. Täten mahdollistetaan tuloksellisten palveluiden täysimääräinen toteutuminen ja asiakkaat voivat suorittaa palvelun loppuun tavoitteiden mukaisesti.

Maahanmuuttajataustaisten työnhakijoiden huomioiminen

Esityksessä mainitaan, että maahanmuuttajien osalta palveluista säädetään pääasiassa kotoutumisen edistämisestä annetussa lainsäädännössä. Siitä huolimatta nyt valmistelussa olevan pohjoismaisen työnhakumallin yhteydet maahanmuuttajille suunniteltuihin palveluihin tulisi paremmin tunnistaa.

Esimerkiksi Uudellamaalla maahanmuuttajat ovat merkittävä työllisyyspalveluiden asiakasryhmä. Juuri eduskunnalle annetussa selonteossa alkuvaiheen palveluita on jäsennetty uudelleen ns. kotoutumisohjelman avulla. Kotoutumisohjelmaan kuuluu mm. koko kohderyhmälle yhteinen ja monialaisesti järjestetty johdantojakso. Johdantojakson osana kehitetään palveluita, joiden tavoitteita on tarpeen yhteensovittaa myös pohjoismaisen työvoimapalvelumallin kanssa. Palveluihin kuuluvat muun muassa alkukartoitukset, kotoutumissuunnitelmat, työ- ja toimintakyvyn arviointi, monikielinen yhteiskuntaorientaatio sekä kotoutumiskoulutus.

Eduskunnalle kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista annetun selonteon taustalla on jo aiemmin annettu tarkastusvaliokunnan mietintö, joka vaati erityisesti kotoutumisen nopeuttamista. Selonteossa aiemmin määriteltyjä kotoutumisaikoja onkin lyhennetty. Samalla on todettu, että ns. normaalipalveluiden on jatkossa kehityttävä tukemaan entistä paremmin kotoutumisen etenemistä. Pohjoismaisen työvoimapalvelumallin vahvuus on henkilökohtaisten tapaamisten lisääminen, mutta samalla on huomioitava huomattavat resurssitarpeet, jotka erityisesti maahanmuuttajien osalta korostuvat. Tulkin kanssa tehtävä työ vaatii enemmän aikaa ja myös työntekijöiden osaamiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Työnhakukeskustelujen toteuttaminen ostopalveluna

Esitysluonnoksessa todetaan, että osa täydentävistä työnhakukeskusteluista voitaisiin hankkia ostopalveluna ja että työnhakijan palvelutarpeen arviointia tarkennettaisiin esimerkiksi hankkimalla työnhakijalle työkyvyn tutkimuksia ja arviointeja sekä muita asiantuntija-arviointeja. Osaamisen kehittämistä voitaisiin tarvittaessa arvioida yhteistyössä koulutuspalveluiden tuottajien kanssa.

Uudenmaan ELY-keskus pitää kannatettavana mahdollisuutta suorittaa osa täydentävistä työnhakukeskusteluista ostopalveluna. Esityksen kirjauksiin liittyy kuitenkin epäselvyyksiä ja vaikeaselkoisuutta: on esitetty lukuisia reunaehtoja sille, mitä haastatteluja ei voida järjestää ostopalveluina ja millainen ostopalvelu ei voi täyttää haastatteluelvoitetta.

Selkeyden vuoksi voisi olla luontevampaa lähestyä ostopalveluiden käyttöä haastatteluiden toteutuksessa määrittelemällä yksiselitteisesti, mitä voidaan järjestää ostopalveluna. Nyt esityksessä todetaan, että ”käytännössä ostopalveluna voitaisiin yleensä hankkia enintään yksi tai kaksi työttömyyden alkuvaiheen täydentävistä työnhakukeskusteluista tai niitä korvaavista toimista”. Tällainen kirjaus on omiaan luomaan tarpeetonta tulkinnanvaraisuutta lain soveltamisessa.

Jotta hyöty on mahdollisimman suuri, ostopalveluna toteutettavia täydentäviä työnhakukeskusteluja tulee olla mahdollista järjestää mahdollisimman joustavasti eri palveluissa. Paras hyöty saadaan, kun ostopalveluna järjestettävät keskustelut voidaan kytkeä johonkin olemassa olevaan ja laajempaan palveluun eikä keskusteluja hankita erillisinä. Keskusteluita tulee voida järjestää osana muun muassa työnhaku-, ura- ja työhönvalmennuksia sekä työvoima- tai kotoutumiskoulutuksia.

Jos yksittäisiä haastatteluja ostetaan palveluhankintana, asiakkaan palvelupolku saattaa katkeilla. Lisäksi on huomioitava, että jos osa pohjoismaisen mallin asiakastyöstä ostetaan ja osa tuotetaan sisäisesti TE-toimistoissa ja kuntien työllisyyspalveluissa, vaatii eri tahojen yhteistyö ja kommunikaatio oman aikansa ja resurssinsa. Asiakkaan palvelupolku olisi suunniteltava niin, että yksittäisten keskustelujen hankkimisen sijaan hankitaan tukipalveluita, kuten kartoituksia, tai ohjataan asiakas esimerkiksi valmentajalle tai kouluttajalle, jolla olisi mahdollisuus myös hoitaa haastatteluja.

Hallituksen linjauksen mukaisesti työ- ja elinkeinotoimistojen resursseja lisättäisiin 70 miljoonalla eurolla vuodessa pohjoismaisen työvoimapalvelumallin toteuttamiseksi. Haastattelujen toteuttaminen ostopalveluna lisää resurssitarpeita palveluhankintaan. Resursseja tuleekin suunnata työ- ja elinkeinotoimistojen lisäksi myös hankintoja tekeville viranomaisille.

Työllistymissuunnitelman kirjauksen perusteella ostopalveluiden rooli voi vaihdella haastatteluista tai palvelutarpeen arvioinnin tukemisesta osaamisen kehittämisen arviointiin tai velvoittavaan työllistämistä edistävään palveluun. Hallituksen esityksessä ei ole riittävästi tunnistettu ja eroteltu ostopalveluiden erilaisia rooleja, eikä palvelunhankkijan ja palveluntuottajan velvollisuuksia eri tilanteissa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Esityksen mukaisesti työnhakukeskustelu ja täydentäviä työnhakukeskusteluja järjestettäisiin vasta koulutuksen, työn tai kuntoutuksen loppuvaiheessa, jos työnhakija osallistuu yli kuukauden mittaiseen työvoimakoulutukseen, omaehtoiseen opintoihin, palkkatuettuun työhön, työkokeiluun tai kuntoutukseen. Uudenmaan ELY-keskus pitää poikkeuksia perusteltuina ja kannatettavina. Poikkeuksien asettamisessa palveluprosessin yksinkertaisuus ja ennakoitavuus on kuitenkin huomioitava.

Olisi syytä harkita, pitäisikö työnhakukeskusteluiden järjestämisestä luopua myös pitkäkestoisessa työhönvalmennuksessa olevien kohdalla. Tässä 6-12 kuukautta kestävässä palvelussa työnhakijan tilannetta parannetaan jo aktiivisesti ostopalvelun avulla. Prosessin sujuvuuden kannalta ei välttämättä ole tarkoituksenmukaista sisällyttää jo valmiiksi intensiivisen palvelun kanssa samaan aikajaksoon intensiivijaksoa, jossa täydentävä työnhakukeskustelu järjestettäisiin kahden viikon välein. On myös epätodennäköistä, että työllistymissuunnitelmaan tehtäisiin keskeisiä muutoksia kesken pitkän työllistymistä edistävän palvelun, joten haastatteluiden merkitys olisi myös tavallista vähäisempi.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa

työnhakuvelvollisuudesta?

Esitysluonnoksessa todetaan, että työttömyysetuuden saamisen edellytysten täyttymisen seurannan kannalta keskeistä olisi verkkopalvelun käyttö ja että työnhaun seuranta perustuisi työnhakijan itse ilmoittamiin tietoihin. Tämä valinta on ehdottoman kannatettava.

Samalla on todettava, että automatiikkaan ja työnhakijan omaan ilmoitukseen perustuva seurantamenetelmä toimii käytännössä ainoastaan, jos sitä tukeva tietojärjestelmä on helppokäyttöinen sekä työnhakijalle että asiakaspalvelua tekeväle virkailijalle.

Edellytyksenä työnhakuvelvollisuuden ja työmarkkinoiden toimivuuden arvioinnille on lisäksi tietojärjestelmään ilmoitettujen tietojen saumaton ja yksinkertainen raportointi ja seuranta. Nykyisin käytössä olevat järjestelmät eivät tue esimerkiksi asiakaspalvelun tai työllistymistä edistävien palveluiden seurantaan yksittäisen työnhakijan tasolla, eivät yksittäisen virkailijan tai palvelun tasolla eivätkä myöskään kokonaiskuvan luomisessa.

Esityksessä on mainittu "työmahdollisuuksien" hakeminen. Käytännön soveltamisen kannalta olisi hyödyllistä määritellä työmahdollisuus tarkemmin. Valtaosa työmahdollisuuksista on edelleen piilotyöpaikkoja, joita työnhakija saattaa tavoitella tekemättä esimerkiksi varsinaista työhakemusta. Osa-aikatyössä oleva voi tavoitella lisää työtunteja työnantajaltaan, mikä ei varsinaisesti näy työn hakemisena. Lisäksi alustatalouden lisääntyminen monipuolistaa henkilöiden pyrkimyksiä työllistää itsensä tarjoamalla omaa ammattitaitoaan. Jos työmahdollisuuden määrittely ja sitä kautta työnhakuvelvoitteen täyttymisen arviointi jää näin avoimeksi, se voi synnyttää lisää eriarvoisuutta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi esitetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamista 3 luvun 7 §:n osalta niin, että myös koulutuksessa olevalla olisi 3 §:n mukainen työnhakuvelvollisuus tiettyjen ehtojen täytyttyä. Työnhakuvelvollisuuden määräytymistä olisi syytä

tarkentaa, sillä nykyinen muotoilu jättää useita avoimia kysymyksiä. Lisäksi työnhakuvelvoite on määritelty koskemaan myös koulutuspalveluiden osallistujia, joille velvoite ei ole tarkoituksenmukainen.

Työllistymissuunnitelmaa tarkistettaessa ennen opintojen alkamista suunnitelmaan sisällytettäisiin kolmen kuukauden tarkastelujaksoja, joista kunkin aikana työ- ja elinkeinotoimisto tarjoaisi työnhakijalle haettavaksi kolmea koulutusalaan liittyvää ja koulutusta tukevaa työpaikkaa. Pykälän perusteluissa todetaan muun muassa, että työllistymismahdollisuuksiin olisi kiinnitettävä erityistä huomiota jo valittaessa henkilöä työvoimakoulutukseen ja että työttömyysturvalaissa säädettäisiin siitä, että työnhakijalla olisi pätevä syy jättää hakematta ja kieltäytyä työ- ja elinkeinotoimiston osoittamasta työpaikasta, jos työn vastaanottaminen johtaisi koulutuksen keskeytymiseen oppilaitoksesta johtuvasta syystä.

Lakiluonnoksessa ei ilmeisesti ole huomioitu sitä, että suuri osa työvoimakoulutuksesta on tutkintotavoitteista, jolloin koulutukset järjestetään opetus- ja kulttuuriministeriön rahoituksella ja niiden toteuttamisesta säädetään laissa ammatillisesta koulutuksesta. Tutkintotavoitteista työvoimakoulutusta ei voida järjestää palkkatyössä.

Olisiko tutkintotavoitteiseen koulutukseen osallistuvalla aina työttömyysturvalakiin säädettävä pätevä syy jättää hakeutumatta osoitettuun työpaikkaan? Asia tulisi kirjata selvästi ja ristiriidattomasti myös lakitekstiin.

Esityksen mukaan myös omaehtoisia opintoja työttömyysetuudella tuettuna opiskelevan työnhakijan työllistymissuunnitelman tulee sisältää opintojen ajalle kolmen kuukauden tarkastelujaksot, joiden aikana työ- ja elinkeinotoimiston tulee tarjota työnhakijalle haettavaksi kolmea yksilöityä koulutusalaan liittyvää ja koulutusta tukevaa työpaikkaa. Suuri osa työttömyysetuudella omaehtoisesti opiskelevista suorittaa perustutkintoa, esimerkiksi sosiaali- ja terveysalan perustutkintoa lähihoitajaksi. Koulutuksen keskeyttäminen mahdollisen työjakson ajaksi lisäisi erittäin paljon hallinnollista työtä.

Uudellamaalla ei ole enää järjestetty alusta asti toteutettavia sosiaali- ja terveysalan perustutkintoon tähtäviä työvoimakoulutuksia, koska asiakkailta on ollut mahdollisuus hakeutua suorittamaan tutkintoa omaehtoisina opintoina. Lakimuutos saattaa vähentää halukkuutta hakeutua opintoihin työttömyysetuudella ja samalla lisätä vaatimuksia työvoimakoulutukseksi. Mikäli näin käy, tulee alueelle kohdentaa nykyistä enemmän valtionosuusrahoitteisen työvoimakoulutuksen opiskelijatyövuosia, jotta monipuolinen koulutustarjonta on edelleen mahdollinen.

Esityksen mukaan työnantajan kanssa yhteishankintana hankittuun tai vastaavalla tavalla järjestettyyn työvoimakoulutukseen osallistuvan työnhakijan työllistymissuunnitelmaan ei sisällytetä työnhakuvelvollisuutta. Esityksessä ei ole kuitenkaan riittäväällä selkeydellä ilmaistu, mitä

”vastaavalla tavalla järjestetty” työvoimakoulutus on. On epäselvää, sisältyvätkö käsitteen alle esimerkiksi F.E.C.-koulutukset, jotka eivät ole yhteishankintaa, mutta joiden kustannuksista yritykset rahoittavat suuren osan. Olisi syytä tarkentaa myös sisältyykö käsitteen alle VOS-työvoimakoulutuksena toteutettava osatutkintotavoitteinen työvoimakoulutus, joka tähtää opiskelijan työllistymiseen ja oppisopimuksena tutkinnon loppuun saattamiseen.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

-

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

Esityksen mukaan työnhaun voimassaolo päättyisi myös, jos työnhakija ei uusi määräajan voimassa olevaa työnhakuaan tai ei muulla kuin edellisessä kappaleessa mainitulla tavalla asioi työ- ja elinkeinoviranomaisen kanssa sen edellyttämällä tavalla ja asetetun määräajan kuluessa. Nykyisestä poiketen viimeksi mainittu johtaisi työnhaun voimassaolon päättymiseen vain menettelyn ollessa toistuvaa. Onko toistuvuuden vaatimus tässä kohdassa tarkoituksenmukaista, koska työnhakijaa kuitenkin muistutetaan työttömyysturvaan vaikuttavien seurausten takia kirjallisesti, jos hänen työnhakunsa uhkaa katketa?

Käytännössä kirjallinen ilmoitus vähintään kahden viikon vastausajalla ennen työnhaun katkeamista lähetetään myös nykyisessä työ- ja elinkeinotoimistojen ja kuntakokeilujen toimintamallissa. Erityisesti uuden mallin prosessin alkuvaiheessa, jolloin järjestetään alkuhaastattelun lisäksi viisi täydentävää työnhakukeskustelua kolmen kuukauden sisään, työnhakijan saamien kirjallisten muistutusten määrällä ja virkailijatyön määrällä muistutusten tekemisessä ja laiminlyönnin toistuvuuden selvitystyössä on potentiaalia kasvaa huomattavasti. Tällä vaikutuksella on potentiaalia kertautua ostopalveluina toteutettaviin keskusteluihin liittyvien tapausten selvityksessä. Työnhaun voimassaolo on lisäksi helposti työnhakijan itsensä palautettavissa, mikäli hän ei reagoisikaan muistutukseen ennen haun katkeamista.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

-

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

-

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

-

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

On kannatettavaa, että muutosten voimaantuloa siirrettiin toukokuuhun 2022. Siirto, ja henkilöstöresurssin lisääminen jo vuoden alusta alkaen, mahdollistavat paremman lähtökohdan uudistukseen valmisteluun ja varautumiseen alueilla.

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämisyjärjestyksestä?

-

Muuta lausuttavaa?

-

Tonttila Jarkko
Uudenmaan ELY